

ХАЛЪМГ УНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Халъмг танъгчин болн Элст Балгьсна комитетсин куч-көлсчирин депутатрин Танъгчин болн Балгьсна Советсин газет

№ 86 (2919)

1957 дж. сентябрин 14

Уннь 20 деншт

Государственн болн общественн үүлдврч улсин нериг крайс, областьс, райод, дакад балгьсд болн талдан селадт, предприятист, колхозмудт, учрежденьст болн организацст өглгьнэ кергиг эвинь олдж ясхин тускар

СССР-н Деед Советин Президиумин Указ

Административн центрмудт, предприятист, колхозмудт, учрежденьст, учебн заведеньст, советск государственн болн общественн үүлдврчирин неринь өглгьнэ кергт ик дуту-дундс болн ленинск авьясас цухрлгын гаргьдсн болджана гидж СССР-н Деед Советин Президиум темдглджана.

Советск улсиг алдр Ленин, ик санан уга болти гидж сургьдг баясмн, эврэн бийнь болхла, ик санан угагьарн, эгл күүнэ гарцарн үлгүр үзүлдг билэ, бийиннь нериг өргдж өдлүл-хяр седлгьнэ эвцшго дшйтнь болд билэ. „Мини нериг мөнъкич заагьад, өдлүлэд йовдг кедү дуньгар нанд таас уга болдгинь та сандж медж чадшгот,“—гидж Ленин келдг баясмн. В. И. Ленин амд цагт нернь нег чигн областьд, нег чигн районд эс гидж балгьснд өггдсн юмн биш.

Ленинэ нернь түрүн болдж Ленинград болн Ульяновск балгьсдудт 1924 джилд, оньгрснэиннь хөдт бийд өггдсн, советск оли-амтн терүггарн эврэннь вождь болн багшдан цаньго ик дуртагьан үзүлдж, неринь мөнъкрүлхин төлэ кесмн.

Дарук джилмудтнь болхла куч-көлсчирин сурврар онц берк йовдл гархла зарм балгьсдудт, райодт, поселкет, предприятист, колхозмудт, учрежденьст оньгрснэиннь хөдт бийд государственн болн общественн-политическ онц-онц үүлдврч улсин нернь өггдсн болдг, эннь оли-амтн теднэ йилгьвртэ ик ачинь темдглгьнэ нег язнь болсн деерэн куч-көлсчир Коммунистическ партыд иткл кеджэхинь үзүлсн.

Болв онц кун эрк-шиллгьн тархагддж йовсн цагт государственн болн общественн үүлдврч улсин нернь амд баягьа баятлнь оли то райодт, балгьсдудт, поселкет, предприятиест, колхозмудт, учебн заведеньст өггдлг болсн. Иим йовдл онц улсин неринь легд өргдж-өдлүлэд, оли-амтнэ негасн гардврч болн бүрдяч партин үлмэгьинь баслгь гаргьдж, кадрмудиг чикар, партийн кевар, ик деер санан уга болдгар сургьхд донь-нөкд болджасн юмн биш.

Государственн болн общественн үүлдврчирин неринь крайст, областьст, райодт, дакад балгьсдудт болн талдан селадт, предприятиест, колхозмудт, учрежденьст болн организацст өглгьнэ кергт баях дуту-дундсиг уурулхин төлэ болн энүнд кергтэ диг-дара гаргьхин кергт СССР-н Деед Советин Президиум тогтаджана:

СССР-н Деед Советин Президиумин ахлач К. Ворошилов.

СССР-н Деед Советин Президиумин сеглэтр М. Георгадзе.

Москва, Кремль. 1957 джилин сентябрин 11.

Соцдорлдана аш

Одахн Сарпинск района Советин кунягч комитет, сельск болн поселксин Советмуд хоорнд кегддж йовх социалистическ дорлдана ашиг диглдж халав.

Алдр Октябрин 40-ч джилин бонд нерадсн социалистическ дорлдана государств селана эдл-ахун эдл-уш орулдж өглгьгар Обиленск сельсовет (ахлачнь ур Цицилин, сеглэтрнь ур Емельянова) түрүн орм эзлв.

Эн сельсовет государствд мах орулдж өглгьнэ зурагьан 125 процент, ус—112 процент, бндг—127 процент, ноос орулдж өглгьнэ зурагьан—152 процент кунягч. Сельсоветин бюджет 148 процент кунягч.

Мах өглгьнэ зурагьан 115 процент, ус—112 процент, бндг—120 процент, ноос орулдж өглгьнэ зурагьан—152 процент кунягч. Садовск сельсовет, Обиленск сельсоветиг алдл

уга дахдж, меткддж йовна. Района түрүн нүүрлгчд өггдлг Улан туг ода деерэн Обильнахн барджана. Кемрджан эдн кудлмшан невчк сулдхчхла, садовкихн булагьад авчкхмн. Эн сельсоветс хоюрн чигн кудлмшан сулдхдж йовхш, болв садовкихн района Улан туг авхар илгьан зүткджана.

П. ГАЛЕНКО.

СССР-н Харслтин Министрин заквр

№.180 1957 джилин сентябрин 9. Москва балгьсн.

СССР-н зертэ-зевтэ цергин зергләнэс,

церглх болзган төгсксн церглэчнриг

сулдххин болн селганэ дуудвр эрк биш

цергт церглхд кехин тускар

Цуг олн эрк биш цергт церглгьнэ зовин законла ирлцатагьар

закджанав:

1. Советск Аармин, усна-даянэ флотин, меджэ деер церглдг болн дотр-дундин цергт эрк биш цергллгьнд 1938 джил гарсн улс льготин зов уга болн дуудврас хооран саамлгдсн улс эс болхла, тигчкэд дуудгдх бийнь сулдврта болад баясн, болв болзгнь чилсн амт, адл наста улснь эрк биш церглдж йовх тоотинь, дууддж цергт авхмн.

2. Эн закврин 1-ч пунктд заагдсн аармд церглэчнриг

сулдхкснас авн, Советск Аармд усна-даянэ флотд, меджэ деер церглдг болн дотр-дундин цергт эрк биш цергллгьнд 1938 джил гарсн улс льготин зов уга болн дуудврас хооран саамлгдсн улс эс болхла, тигчкэд дуудгдх бийнь сулдврта болад баясн, болв болзгнь чилсн амт, адл наста улснь эрк биш церглдж йовх тоотинь, дууддж цергт авхмн.

3. Заквриг цуг ротмудар, батареимудар, эскадрильмудар болн кермсэр заньглхмн.

СССР-ин Харслтин Министр Советин Союзин Маршал

Г. ЖУКОВ.

дөчн джил урд

Дно станцур одсн экспедиц

ПСКОВ. (ТАСС). Псковск областин музейд баярн большевикүд, „Дикая дивизия“ Петроградур дэврлгьиг сөргдж зогсасн мартгдшго кергин тускар цаалгьдж өгчэх шин экспозиц бурдагдв.

1917 джилин сентябрин эклд Северн фронтин Совет, Петроградур—генерал Корниловд нөкд болхар, зууран Дно станц авчкэд, революционн Питерүр дэврхар авшсн горцирин дивизин бмнэс харү сөргх эв-аргь үүлдвр кесмн. Контрреволюцион кишго уха ухаалджасин, большевикүдиг тарзахар баясинь, Советиг кбдлж тарзахар баясинь кбдлмшч-төмр хаалгьчнр медад, теднэ бмнэс босемн. Псковас коммунистнр Швалинский болн Сафронов толгьачта зертэ-зевтэ отряд—40 кун—Дногьур илгялсн. „Дикая дивизия“ гидгиг уралан станцур йовулшгон төлэд, төмр хаалгь пуцдж эвдсн. Церг авч йовсн

эшелон зогссн. Революцион төлэ ноолдцхати гидж дуудал салдсмудла митинг кесмн.

Дивизин командовань, большевикүдин гарлачнриг казамтд бархар шнидв, төмр хаалгьин кбдлмшчнриг зерзевин кучар аалгьад, Петроградур поезд йовулгьхар седсмн. Болв, мбртэ цергчирин-кавказцирин голлгч олнь, Питерин революционн кбдлмшчирин бмнэс даялдшговдн, гигад герүрн харх санагьан герчлсн. „Бидн Арасад дуртавдн, —гидж салдсмуд келсн, —сулдчксн Арасэ угагьар эврэннь сулдхвр ирх гидж санджахшвдн. Тер төлэд, мбртэ улсас кень болв чигн эврэннь ах-дүүгьиннь бмнэс гаран өргх гидж келхмн биш“.

Большевикүдин кесн элдв ик кбдлмшин ашднь хазгуд болн салдсмуд-горцирн корниловск закаг кунягшвдн гидж цухрсна учрар контрреволюцион зура хамх тусснь ил медгнэ.

Украина нефть голгьалдж гарв

ПОЛТАВА. (ТАСС). „Укр-востоконефтеразведка“ трестин геологс Засемиловск участкад урднь ганцхн газ гардг тоолгдджасн газрт, нефть гардг газр олдж авч. Дөрвдгч номертэ бургьудсн скважинэс нефть голгьалдж гарчана. Эн

газрт ик унтэ, сан-гара шиньгн түлэн гардг көрнь темдглдджана. Энүнд газ гарлгьн бас хаялж олгдджана.

Засемиловск участкад олдж авсн олзта газр Полтавцинд сүл цагла гурвдгч илклгьн мбн.

Арменд төмр элвгар гардг газр олдв

ЕРЕВАН. (ТАСС). Горисск районд Арамазд уулин белд, элвгар сорница төмр гардг газр олдж. Урдаснь дуньнэл тоолхла, терүнэ көрнэгнь 200 сай тоннас үлү.

35—40 процент цевр төмр гардг руда олдсн газр эконо-

мическ олзта ормд баянэ—шоссейн болн төмр хаалгьас хол биш. Рудаг газр дорас деер гаргьлгьиг илар кех аргь баянэ.

Ирх джилд геологс тер руда олдсн газриг промышленностьд олзлх кбдлмш эклхмн.

Парть манд дживр өгнэ

Мана советск урн угин нэ-хин төлө" гидж советск бичирчир болн искусствин ах медрлтэ улст келсн угнь, маниг — советск бичачнриг элдв ик алдр төр бурдэгч—Коммунистическ партин гардврта коммунизмин саяхн джиргэл темджд йовх улсла улм-улмар дорджд ницнэгүү залгылда бэрхиг цаялгнэ.

Ур Никита Сергеевич Хрущевин үнн седклэр келсн угар дживр келж, мана хальмг бичачнр, Алдр Октябрск революцин 40-гч джилин өдниг, социалистическ реализмэр ивтрүлсн шин урн угин нэри бичгэр чимджд бичад уктхар ик белдлгь шунджд кедж йовна.

Эн Алдр өбид нерэджд би иим повесть, рассказмуд болн шүлгүд белдүв:

1. "Хөбчин дун" гидг дегтр (повестин негдгч дегтр).
2. "Ошрлгын" болн "Теегин кууки", (баахн партизан-мудин туск рассказмуд).
3. "Амд нарн", "Улан туг" болн "Таралнь" гидг шүлгүд.

Эрнджэнэ константин.

Аль-бисин эрдмтэ Эрткэ

Элст балгсна Ленинэ нертэ колхозд ирхэсн улс заагт Наранов Эрткэ гидг кун ирв. Эрткэ Төрскэн харслгнэ даянд

экиас авн сүл куртл даяллад, кесг дакжд шавгад, Сибирин нег совхозд ирлэ.

Наранов хойр-нег джилин дунд гарин кесг эрдм дасв. Эрткэ—төмрин хамгин нэри кэдлмш кедг дархн, модна болн халан урн, бешч болн бетонщик. Ода Наранов, Ленинэ нертэ колхозин дархн болв.

Эн кун дархна кэдлмш кесн деерэн, колхозин тосхитд орлца, дакад бийдэн гер бэрджэх улст нэри кэдлмшинь кедж, заавр гардвр өгнэ. Эвнь харгьхла, эдл-ахун талдан чигн-олн-зүсн кэдлмш кенэ.

Кэдлмшт дурта Наранов Эрткэ колхозин альк-чигн кэдлмшиг кинэн саянэр кудадж, колхозникудт улгүр болджд йовна.

Б. МОТКАЕВ.

НАРТ ДЕЛКАН БАГЪЧУДИН 6-Ч ФЕСТИВАЛЬД ТАНЪГЪЧАС ОДСН УЛСЛА ХАРГЪЛГЪН

1957 джилин сентябрин 8-д амрлг ддр, Элст балгсна комсомолин комтетин бурдлагьэр, "Родина" кинотеатрт, Нарт-делкан багъчудин болн студентирин 6-ч фестивалд орлцхасн делегатнр, балгсна багъчудла харгъч кев.

Энунд, Масква балгсэнд болсн Нарт-делкан 6-ч фестивалд, Хальмг танъгъчин делегатириг толгъалжд одсн ур Нэвдэ Васнэ болн нань чигн улс эврэннь үзсн-сонъс-сан болн Хальмг танъгъчин делегатнр ямр кевэр газадин

ордудин делегатнрла харгьсна тускар келцхэв

Эн залд суусн багъчуд ийр дврмдждтэ кевэр оньган дгч сонъсцхэв.

Харгьлгын дууссна хөбн кинокартин үзүлгдв. Балгсна комсомолин комитет олдн туста, дегэд сэн, олзта кэдлмш кесиднь, балгсна багъчуд ик гидгэр ханлт дргджд цааранднь иим сургьмжжин кэдлмш тасрлтан угагьар багъчуд лунд бурдэхд ицдженэ.

Б. ДЕНИСОВ.

Намрин тэрэ тэрлгэиг хурдар дуусхми

Сарпинск района куч-көлчнр намрин хар гуйр тэрлгэярн зурагьан кудадхэн дорджд йовна, тэргдх 20700 гектарас, тэргдсн — 19700 гектар. Хаврин тэрэ тэрлгэнд газр белдгьэр болхла кэдлмш ик татугьар кедлжэнэ. 94198 гектар газр белдхин ормд 41000 гектар белдгджд.

Чапаевин нертэ болн хойргч номертэ совхозмудин механизатормуд дорлдэгьэр авсн даалгьврмудан кудадхэн төлэ зүткджд кэдлжэцхэнэ. Чапаевин нертэ совхозд Сергеев Егорин тракторн бригад зурагьан даньгин давулдж кудадхэнэ. Эн бригадт Толмачев Николай, Мукаев Борис, нань чигн трактористнр зурагьар болхла 7,5 гектар хагьлхин ормд 10-гар гектар кудадхэнэ.

Хойргч номертэ совхоз намрин тэрэ тэрх газран 103,5 процент кургджд белдв, тэрэ тэрлгэян эклчкв.

Намрин тэрэ тэрлгын "Путь Ленина" колхозд(ахлачнь ур Клименко, агрономнь ур Брейкина) муугьар кедджд йовна. 4000 гектар тэрэ тэрхин ормд 2547 гектар тэргджд, эс гилж 63 процент кудадгджд. Эн колхозд механизатормуд дунд цаялгьврин кэдлмш кун кеджэхш.

Омн нуурт йовх совхозмудас улгүр авч, намрин тэрэ тэрлгь болн хаврин тэрэ тэрлгьнд газр белдлгэян дбрхн цагт дуусхми.

Б. БОЛДЫРЕВ.

Алдр Октябрин 40 джилин өбнд

Улгүр болм үр

Олда кергт кецагьад, олна төриг онц эврэ бийиннь кергас үнтэд тоолдг болна гисн икл алдр төр. Иим сургьмджд авсн улс мана ори-нутгт дала баанэ. Хортнас ори-нутган харсгч даянд чигн манахн теруган үзүлв; мал-агьрусан дргджулх, эрдм-сургьуль, эрүл-мендэн делгрүлх—амр-аньхун цагин кэдлмшгэн чигн теруган үзүлцхэнэ. Тер шин, советск цагин сургьмджд авсн, алдр Төрскэнннь төлэ ам-голан долад, байсн чидлэн нол уга, бийдэн даалгьсн төриг чинртэ саянэр кудадхэр зүткэд йовдг улсин негнь мана Элст балгсна больницин ах эмч болджд кэдлжэх Буукан Нүрвэ гидг кун.

"Булмгтин худг" билү, аль "Леелжнэ сөбгт" баясэмб? Ода зуг, ут-удан болад невчк будьдржэнэв. Лавта тер хойран негнд болхми... Болгтан Бууканас гурвдгч кувунь гарсн, туунд Нүрвэ гидж нер өгвэ. Тер дигтэ 1915 джил байсн болдг.

Мел эржджэн уга дала ик байр кегад чигн биш. Орчлнньгин йосн, дордин зань байсн учрар, кувунэ киисн цбглрсн ддр шар толгьата цагьан хө гаргьад, куву милагьад хурм келэ. Кергин эвнь болад йовджд йовад, би бас тер хурмд орад гарлав.

"Хурм гихлэ хумха толгьа көлврнэ" гигэд, хогн-хошан бвгд, залус, эмгд болн эрэндуул наста куукд улс цугьар хурджд ирджд, тер хурмд орцхана.

Аав-ээджини зокал гидж амтн икар, тер цагт, кецадг байсн төлөд: та-барм шагьата шагьачимгиг хар-сеертэгьинь орна дер-тус, туургьин захд—унынд хавчулал, ууцинь бүклднэ, зургургьдинь ара нугьлад чанад, болгьад, экболсн эмгнд-Аньган Мбнэгнд зоолгьад, тнигджд урдк көгшдин бэрджд йовсн олн-зүсн бэрциг талньхинь олдж кудалэ. Тер буурасн нуухд, модн-шорд хатхата кудунэ келка зургьан нургьн Буукан нутг деер, гулмтин захд шоваджд үлдсн болхми.

Дошитлнь мөлджсн, яснь шарлад, тоснь чиихсн, шагьата чимгн Буукан ик-дерин ишкэ туньгргиг дотр кесг куртл көлвржд йовснь чигналдг уга. Тингхд тер сүүрд суусн

улс кир-чидлэри долана шаальгас авн дална цагьан мбнэгн куртлэн хавтхасн гаргьллад, Букан Гилдэнүр гарин суньгьлдал:

—Мэ, бер, гарсн кувунчнь мбнэгилэ айл мбнэк наста болтха, ардасн олн дуунр дахултха, "Байн-нойн болтха", "Бат кишгтэ болтха", гилдв. Болв амна хувэр хурмла харгьджд ирсн эркшлтэ хувлгьан айл зурхач—Овган Маньхн: "Не, кувунчн Бегалин адунд кергтэ сэн адуч болтха" гиджд йбрэв. Тигтхэ, зурхачин зарлг дриштхэ!

★ ★ ★

ЭМЧ БУУКАН НҮРВЭ

★ ★ ★

Тер цагт, арин эгл хальмг кувунд Онькра Бегалин адуч болхас даву кудл уга чигн байсн. Болв, хотн-хошан бвгд-эмгд чигн, тер кувунэ хаалгьгиг тааджд эс медджд, болад келад харгьулчкал байлг, "бурхн болсн" зурхач чигн эндүрад орксн байлж.

★ ★ ★

1919 джил Буука оньгрлэ. Гергнь—Гилдэн, Намс, Нүрвэ хойр кувунтагьан үлдлэ. Болв, Гилдэн чаньгь-чиирг, сүвтэ-селвгтэ үлү саяхн заньгта, олнла эльтэ кун билэ. Тер төлөдэн-чигн хойр кувунгьан, эцк уга билэ гиджд даньгдуул уга, дсгэд, босхад сургьуль-эрдминь сургьад, куми денгд гаргьв. Зуг Нүрвэ багьдан ийр альвн билэ. Альвн куукд экэцкэн ийр ююгьар эс зовадг болхв!..

Нег сааджд, йовдлин эвнь болад, "Харан-Худгар" орад ирхнь—ийр кесг кун хурад, туумр унтрасн, шуугджд баацхаджд.

—Эн, юн болад олв?—гихлэм

Я-ягьлав, эн мана Буукан Нүрвэ гидг нег бирмн кувун гаргьлг аальнэ—эн гиджд нег авгьнь нанд хэрү өгв. Тингн гихнь: Нүрвэ хотна кувуд дахулджд тошхлдж йовад, магазинэ ддр кевтсн соломд гал бгэд—туумр тавчкэд, ташр тернь багьдсн кевтэ, бензинэ бочк долдалджд авч ирэд туумрт тулкэд орулдж орксн—тернь мел бомб кевтэ хагьрад, бийинь шавтагьад, туунэсн колтэ үкн-алдад ара гиджд эдгджд...

Мана цагин багьчуд басл элдв кишгтэ улс!.. Алдр Ленинэ нертэ комсомолин сургьмджин нигьур-нилч гисн юм мана багьчудт—хаврин шаргнарни герл шин гарчах ногьан ямр нилчтэ болна—үлгүр тер мет юмн. Улгүринь келхд тингджд альвнарн амт шуугулджд йовсн Буукан Нүрвэ комсомолин сургьмджд авад, хувдан куртсн даалгьвриг седклэн тавад, кудадгьа йоважд олн-амтнэ денгд гарв. 1937 джил Аадрихд эмчин сургьуль чилэла.

Аавинь угад—аавнь болжд, эмгн болсн ээдждлнь ибкд-дбн болджд, сургьуль сургьлжд, сургьмджд дгч дсгсн Ленинск комсомол 1938 джил Буукан Нүрвэ Коммунистическ партин зерглэнд белджд, орулла. Туунэс наарэн хөрн джилин эргид ори-нутган харсх даянэ гургуд чигн, олн-амтнэ эрүл мендин төлэ ноолданд-чигн—ийр партин даалгьсн ямаран-чигн төриг кинджд кудаджд йовна.

1957 джил Казахск ССР-н Деед Советин шиидврэр Буукан Нүрвэд "Казахск ССР-н Ачта эмч" гидг кундтэ нер зүүлгьсн баанэ.

Овчтэ кумнд килмдждтэ, дассн эрдмдэн дамшсн, бийдэн даалгьсн олн төриг чидлэн нол уга, үнн седклэри зүткджд кудадг кун гиджд Буукан Нүрвэд ханджд олн келнэ.

—Э, көбрк, дайнд деер дархн болджд, ки-мбрнь киисджд йовтхал!—гиджд тер Нүрвэ гархд миладгьнэ хурмднь орсн бвгн түүким төгскэв.

КОЛАН САНДЖ.

Виноградник ик олз өгна

Яшалтинск района Буденнэ нертэ колхозин чледүд дунд делгу ик дбрлдэн кегаджд йовна. Эн дбрлдэнд Илья Григорьевич Науменкон гардврт баях садоводческ бригад үзмдждтэ кэдлмш кеджэнэ. Эдн 22 гектар виноградник, 29 гектар сад болн 9 гектар тарус халладж-харджд дсгдженэ.

Виноградин ургьц цуглулгн эклад арв гар хончкв, нег гектарас гарцнь 50 центнер болджана. Эн ддрмүдт 300 центнер ургьц цугулджд авгдв, энунэ ик зунь колхозин складт дггджд, колхозн базур йовулгдв, багь хувнь улан чагьр келгьнд дбгдв. Шин ургьцин виногра-дас 6 миньгьн литр улан чагьр кеджд гаргьгдв.

Ода деерэн зургьахн гектар газрас виноградин ургьц цуглулгдв. Улдсн газраснь багь гихдэн 700 центнер ургьц авгдх гиджд тоолгдждана, энүг цуглулад авхла, 200 миньгьн арслньга ору колхозд орхми.

Эн бригад тарвсас бас сэн ургьц авб. Тарвсан модн хоорндагьур тэрэд, ургьциннь цуглулад авсаннь хөбн, хамтхасарнь виноградин мод үвлин кинтнэс халхлдж орахар белджд авб.

Чидлэн арвллго шунджд А. Бутенко, Д. Дмитриенко, А. Припутнева, Л. Скоробогатова кэдлжэнэ. Эн джил А. Бутенко, Д. Дмитриенко хойр Соленовск дундин школиц 10-ч класс чилэчкэд, кол-

хозд ирджд кэдлжэнэ. Эдн, бмннь колхозд кэдлжэсн амтнэс үлджд йовхш, телнэс виноградник болн сад ягьлжд халладжд асрхиг дасджд авчацхана, ургьц цуглулдж авлгьна кэдлмшэр болхла цугьаранднь үлгүр үзүлджэнэ. Сургьуль сурхан чигн эн куукд мартджахш. Кэдлмшэри медрлэн багли баяджд, эдлахун ах сургьульд орхар эдн белдждэцхэнэ.

Ода намрар сад тэрлгьнд болн хаврин виноградник тэрлгьнд белдвр кеддженэ. Ирх хойр джилин эргид сад болн виноградник баях газрнь хойр холван икдхми. Мод тэрх газрнь хагьлата, сэн кевэр джбөлктэд белдчксн баанэ.

В. ДЕМЬЯНОВСКИЙ.

Х а л ь м г к е л н ä н е г у р о к

Эн джилäs авн эклäд 2, 3, 4-ч классмудар хальмг келн дасгдджана. Хальмг кел дасхд эн джил 2,3,4-ч классмудт долан хонгт 3 час гаргьтх гидж Хальмг таньгьчин эрдм-сургуулин отдел заавр өгв.

Хальмг кел дасх учебникүл уга болсар, бидн цөн үгәр түрүн урок ягьдж кехин заавр өгхәр седжәнävн.

Түрүн долан хонг давб. Тер долан хонгин эргид сургьльчнрла амн үгәр куундвр кедж, тедн хальмг келәр ягьдж келдгиг медх зөвтә билäвдн. Теднә хальмг кел медлгнäs иш авч, цааранднь урокан тогтах зөвтә бäsмн.

Эн долан хонгас авн эклäд, багшнр иим бääдлтäгьәр урокан кехлä сән болх гидж селвг өгчәнävдн.

Түрүн болдж эн классмудин сургьльчнр орс үзгүдäs өрц, шишлн зургьан хальмг үзгүдиг сәнär меддж авх зөвтә. Сургьльчнр хальмгар сәнär меддг болхла, урок болгьнд хошагьад үзг дасхдж болхмн. Муугьар меддг болхла, нег үзгäs улү дасдж чадшго. Түрүн болдж ä үзг дасхмн гидж селвцджәнävдн. Эн үзгиг заахин кергт, түрүлäd цөн үгäs тогтсн зәньгс багш эврән кедж, ямаран үгд ä гидж үзг соньсгдн гидж сургьльчнрас сурдж медхмн. Сургьльчнрт, үлгүрлхд, иим зәньгс амн үгәр келдж өгч болхмн: эн джил тәрән сән болв. Амтн гермүд бәрцхäv. Темән—чидлтä адусн.

Эн зәньгсиг бас давтдж келчкäd, эс медгдсн үг сурд, сургьльчнрар давтулдж меджәр келүлхмн.

Цөн сургьльчнр давтад келсн цагт, багш дакн: тәрән—гисн үгд түдлт кедж, төвшүнär болн тодрха сәнär умшдж, эн зәньгäs: „тәрән“—гидж үг салгьдж авх зөвтә. Эн үг салгькад „тәрән“ гидж кесг давтдж умшдж, ä—гидж үзгиг уданар татдж умшхмн. Тигдж ä—үзгиг салгькад, эн үзг келсн цагт урл, келн, таньна ямаран болдгиг багш цäлгьх зөвтә. Үлгүрнь, багш иигдж келдж чадхмн: „ä—эгшг үзг келсн цагт, келн кбндрл уга кевтән үлднә, зуг бахлур талан невчк татгдад өргднә.“ Тигдж заадж келчкäd, уданар ä—үзгиг кесг давтад, куунä келн, урл таньна ямаран болдсиг сургьльчнрас сурн, теднär эн үзг келүлхмн. Сургьльчнр багшин келсиг дахад, нег дуугьар эн äг давтдж келхмн.

Тигдж сургьльчнр медсн цагт, багш бас иим үзгтә цөн үгмүд келх. Үлгүрнь, иим үгмүд авч, амн үгәр келдж болх: чирä, чигән, тавц, эмäl, тәмк, амн, äдл, элä, мä.

Тигдж куундвр кеджәгьад, сургьльчнрар бийсәрн ä—үзгтә үгмүд олдж келтхә гидж сурх кергтә. Тедн зәрмдән кергтә сән үгмүд бас сандж чадхмн. Тим үгмүд харгьсн цагт, тедниг темдглад, теднд түдлт кедж, келлгьнд орулдж, сургьльчнрин

седклиг невчк байрлулх кергтә.

—Эн үзг ягьдж келгддгиг дасдж медчкäd, эн үзглä äдл үзг орс үзгүдт бäänу?—гидж сургьльчнрас сурхла сән болх. Зәрмнь орс ä—гидж үзг бäänä гидж келх сам харгьх. Тер цагт багш белн болдж, эн хойр үзгин өвәрциг медүлх кергтә. Теднә өвәрциг иим үгмүд келдж, дуньцулдж медүлхмн: амтн-амтн, сән—сан, тәрх—тарх, цä—ца, бär—бар, хälä—хала.

Иигдж келснә дару, эн хойр äг үгäs салгьлж дуньгүлхмн. Ä—а—гидж сургьльчнрар келүлдж, урл, келн, таньна эдниг келсн цагт ямаран болдгиг теднär бийсәрн иилгьүлхмн. Тигдг, а—эгшг үзг ар дарана, ä—эгшг үзг өмн дарана гидж сургьльчнр медх зөвтә, юньгад гихлä, ä үзг келнә үзүрär келгднә, а—үзг келнә бахлур талгьар келгднә.

Тигдж лавта медсн цагт, эн а—үзгиг тодрхагьар, чикәр багш эврән доскад бичх зөвтә. Ягьдж бичдгинь заадж, ямаран теднә меддг орс үзгин бääдлтäг бас келдж өгхмн. Орс е—үзгиг хәрү эргүлäd бичснлä äдл гидж сургьльчнрт цäлгьлж келдж болхмн. Терүнä дару ик үзг бичкн үзг хойриг бичлгьнд өвәрц угаг бас заадж келх кергтә.

Тигдж медчкäd, эн үзгиг бичх кергтә. Сургьльчнр эн үзгиг тетрадин нег мөр дүүргäd бичдж оркн цагт, ä—үзг орд цөн үгмүд сургьльчнрт бичүлх кергтә. Иим үгмүд бичүлдж болх гидж санджанävдн: тәрән, сән, тәрнә, амтн, эмäl. Амн үгәр эн үгмүдäs зәньг бүрдäх кергтә. Үлгүрнь: амтн тәрä тәрнә, эмäl сән.

Кемр сургьльчнр хальмг кел сәнär меддг болхла, эн зәньгсиг тетрадьтн бичүлдж болхмн. Эн зәньгсиг сургьльчнр бичджәсн цагт, багш ряд эргдж, сәнär болн муугьар бичджәхинь хäläдж, сургьльчнрт тодрха сәнär бичх заавр өгх зөвтә.

Эн үзгиг бичснә хбдн,

сургьльчнрин келлгь өргджүлхин кергт, амн үгәр тууль келдж, куундвр кедж болхмн. Эс гидж „Хальмг үнн“ газетäs шүлгүд умшдж, куундвр бас кедж болхмн. „Тавн уулин бел“—гидж хальмг 1-ч мбртә цергин ду умшдж, эн дууна тускар ончта куундвр келж болхмн.

Кемр цаг үлдхлä, сургьльчнрин келлгь өргджүлхин тблä, амн үгәр куундвр кех олн-зүсн төрмүд бääцхәнä. Одр болгьн тим төрмүдär куундвр кедж болхмн. Тигдж куундхин кергт, иим шишлнь төрмүд заадж болх гидж санджанävдн:

1. Школин тускар куундвр келгьн.
2. Куунä мбчмүд. 3. Гер-бүл.
4. Хувц-хунр. 5. Тәрән-темс.
6. Колхоз болн совхоз.
7. Балгьсн болн селән.

Үлгүрлхд, „Куунä мбчмүд“—гисн төрин тускар иим үгмүд олзлдж, куундвр кедж болхмн: толгьа, нүдн, урл, шүдн, чирä, маньна, ээм, амн, гар, кбл, нургьн, күзүн, халх, келн, чикн, гиджг, хамр, ашк.

Кемр сургьльчнр хальмг кел сәнär меддг болхла, эн куундвриг улм өргджүлдж болджана. Үлгүрнь, иим сурвмуд сургьльчнрт тавдж болхмн: юмна унр кун ягьлж меднә? Чикн юнд кергтә болх? Хотин амтн юугьар дамдждж медднә? Юмна сән-сәнхниг кун ягьдж меднә?

Цг сургьльчнр нургьлдж хальмгар сәнär келдг болхла эн куундвриг улм өргджүлдж болхмн.

Тер цагт олн зүсн халхар, эн куундвриг өргджүлдж болхмн. Сбруд учр-утхта чинрлгч нерд заадж келүлдж болх: хар—цагьан, сән—му, ут—ахр нәрхн—ббдүн, зузан—нимгн, таргьн—этгн. уйн—бат, удан—шулун.

Сбруд чинртә уулдвр олзлдж бас болхмн: йовх—зогех, хәрх—ирх, гарх—орх. хаах—секх, инäх—уульх, уурлх—гаалх.

Тигдж куундвр кеснә хбдн, герин даалгьвр сургьльчнрт өгх кергтә. Гертән кех даалгьвр олн-зүсн болх зөвтә.

Тедн нургьлдж сургьльчнр ягьдж хальмгар меддгäs иштäгьәр өггдх зөвтә. Болв иим даалгьвр өгч болх:

1. Ä—үзг умшдг даслгьн.
2. Ä—үзгиг нег мбрär дуургдж бичлгьн.
3. Ä—үзгтә үгмүд киндж бичлгьн.
4. Амн үгәр куундвр кесн үгмүдиг тодлдж медлгьн. Эн урокиг игäd чилäх зөвтә болвдн. Кесг багшнр: урокин зура ягьдж кехмбе?—гидж сурсн учрар, нег урокин зура бичдж селвцджәнävдн.

Ö—үзглä тәньлдүлгьн Урокин зура.

I. Герин даалгьвр шүүдж хäläлгьн.

1. Ä—үзгәр сансн үгмүдән келдж өлгьн.
2. Ä—үзгүдär бичсн үгмүдиг шүүдж хäläлгьн.
3. Иим үзгүдгә үгмүд орулдж, амн үгәр куундвр келгьн.
4. Класст бääх юумсин нерд заадж, куундвр кедж, теднäs амн үгәр зәньг бүрдäлгьн.

II. Шин медрл цäлгьлж, сургьльчнрт медүлгьн.

1. Шин дасх үзгин тускар цөн үг келлгьн.
  2. Эн үзг дасхин кергт иим зәньгс олзлдж келлгьн.
- Өвгн хб өвслинә. Көвүн өдмг болгьна. Ах өрмг авб.
3. Тер зәньгсäs иим үгмүд салгьулдж келүлгьн: өвгн, өдмг, өрмг.
  4. Ö—үзгтә үгмүд сургьльчнрта хамдан сандж келлгьн.
  5. Ö—үзгтә үгмүдäs эн үзгиг салгьлж келлгьн.
  6. Ö—үзг келсн цагт куунä урл, келн, таньна ямаран болдгиг цäлгьлгьн.
  7. Ö—үзгиг сургьльчнрта хамдан келлгьн.
  8. Ö—үзгиг доскад бичлгьн.
  9. Ö—үзгиг сургьльчнр бичдж авлгьн.
  10. Ö—үзгин ик үзг, бичкн үзгин тускар цäлгьлгьн.
  11. Ö—үзгтә үгмүд доскад бичлгьн.
  12. Ö—үзгтә үгмүдäs ахр зәньг бүрдäдж бичлгьн: Хб хälänä.

III. Сургьльчнрин келлгь өргджүлхин кергт амн үгәр куундвр келгьн.

I. „Шар ишк тек“—гидж

1. „Шар ишк тек“—гидж
2. „Шар ишк тек“—гидж
3. „Шар ишк тек“—гидж
4. „Шар ишк тек“—гидж
5. „Шар ишк тек“—гидж
6. „Шар ишк тек“—гидж
7. „Шар ишк тек“—гидж
8. „Шар ишк тек“—гидж
9. „Шар ишк тек“—гидж
10. „Шар ишк тек“—гидж
11. „Шар ишк тек“—гидж
12. „Шар ишк тек“—гидж

тууль келлгьн (газет „Хальмг үнн“, июнь сарин 13, № 31).

2. Шулгүд умшдж куундвр келгьн.

3. Деер бичгдсн төрмүдäs иш авч сургьльчнрта куундвр келгьн.

IV. Герин даалгьвр:

1. Ö—үзг умшдг даслгьн.
  2. Ö—үзгиг нег мбрт дүүргдж бичлгьн.
  3. Ö—үзгтә үгмүд бичлгьн.
  4. Ö—үзгтә үгмүд сандж келлгьн.
  5. Амн үгәр куундвр кесн үгмүдиг тодлдж медлгьн.
- Амн үгәр куундвр кедж, сургьльчнрин келлгь өргджүлхин тблä, багшнр „Хальмг үнн“ газетäs иим шүлгүд, рассказмуд, туульс олзлдж чадхмн
1. „Хальмг поезд“—шүлг—Колән Санджин, („Хальмг үнн“ газет, апрель сар).
  2. „Шар ишк тек“—тууль. (Хальмг үнн“ газет, июнь асрин 13, № 31).
  3. „Хойр теерм“—шүлг—Джимбин Бембән, („Хальмг үнн“ газет, апрель сар).
  4. „Мини йбрäl“—шүлг—Эрджәнä Константинä („Хальмг үнн“ газет, июнь сарин 10, № 40).
  5. „Парть—олна зуркн“—шүлг—Сян-Белгинä, („Хальмг үнн“ газет, июни 9, № 46).
  6. „Тавн уулин белд“—дун—Хальмг 1-ч мбртә цергин дун, („Хальмг үнн“ газет, июль сарин 13, № 49).
  7. „Нуудлä“—Хальмг дун, („Хальмг үнн“ газет, август сарин 3, № 60).
  8. Шүлгүд (багшин хäläцәр) Кбглтин Даван, („Хальмг үнн“ газет, август сарин 8, № 63).
  9. „Бригадир“—Колән Санджин (багшин хäläцәр) поэмин тасрха, („Хальмг үнн“ газет, август сарин 13, № 66).
  10. „Ончн ббк“—поэмин тасрха (багшин хäläцәр) Сян-Белгинä, („Хальмг үнн“ газет, август сарин 20, № 70).
  11. „Сарин сарул“—хальмг дун, („Хальмг үнн“ газет, августин 28, № 75).

Хальмг келнә багш болгьн „Хальмг үнн“ газет бичүлдж, эн газетд гарсн шүлгүд, рассказмуд, туульс олзлдж чадхмн.

ОЧРА Уташ-

Чинртә кевәр кбдлцхädжәнä

Элст балгьсна Ленинә нертә уульнд хошад-гурвад давхр гермүд бärгддж, тротуар асфальтар кегддж, модлуд тärгддж, бмкәсн сәәхрäd йовна. Тедн дунд, эн уульнцар „Первое мая“ артель бärлжәх 12 пätртä гурвн давхр герин эрс тävлгьнд Джальчинов Борис Николай гидж ах-дү хойр каменщикүд болдж кбдлжәцхәнä. Эврән шунмгьа кбдлмшәрн эн хойр 8 кубометр эрс тävхин орчд, 12—14 кубометр эрс тävдж, бдрä норман 140—150 процент күцäцхәнä.

Шавр, элс, чолу болн шалара белддгәр 62 наста Эльзятинов Дордж өвгн болн Мергесов Зургьада кбдлнә. Үзмджтә, залху уга кбдлм-

шәрн эн хойр бдрä норман 135—145 процент күцәнä.

Борис, Николай хойр Красноярск крайин Рыбинск районна Ирш-Бородинск нуурс гаргьлгьна шахтд каменщикин сургьуль дасдж, кесг джилн эргид күндтә каменщикүд болдж кбдлжәсн. Дордж өвгн Зургьада хойр Новосибирск болгьсна тосхлтин кбдлмшд кбдлдж йовцхасмн.

Эдн ода гарсн-төрсн газрурн ирдж, Хальмг таньгьчин тосхлтд дбнь-нбкд болцхадж, кбгшн багь уга ни кевәр кбдлжәцхәнä.

Эльдан Эрдн.

Сургьулин эн джил Целинн района центр—Целинн поселкд дундин школ секлгв. Школд хальмг болн орс негдгч классмуд зергәр бүрдäгдв. Хальмг күүкд эврä келäри сурцхана.

—ЗУРИТ: Целинн дундин школин 1-гч хальмг класс. Түрүн партд Саша Шаранов болн Валерий Сангалжиев сууцхана.

Е. Шараповин фотг.

Народн демократин орн-нутгудар

Албань

Албань-советск иньгллггиг гуудулгч сара кдлмш Албаньд ик гидг бргмджтэггяр кегддж йовна. Эн бдрмудт Албана куч-кдлсчнр КПСС-н Централын Комитетд дала-адл суньггуд илганя, тер суньггудтан телн эвранны аита гилг иньг болн харсац Советск Союзд ик гидг дуртагъан бо-

лн ханлгта баяхан дакн-дакн келдж бахтджацхана. Социализм тосхлггнд цааранднь чигн шин дилврмуд бархд ицгтэ тунг болгч—Советск Союзла кегч иньгллггян албана олт-амти цааранднь чигн арүн кевар хадгдлджавдн гидж КПСС-н ЦК-г телн иткулджаня.

Румынь

Румыньд электрическ промышленность зугл олн-амти йосан эвранны гартан авсн джилмудин эргид бргяр делгрлт авб. Негдгч тавн джилин цагла „Электропутере“, Клемент Готвальдин нертэ, „Электроапаратаж“, нань чигн ик-ик предприятия тосхгдв. Огдг цагт Румыньд трансформатормуд, турбогенератормуд, ик-кучтэ токин төлө аппаратс, генераторн агрегатс, электродвигатель кедж гаргъна. Шин кецтэ трамвайс, шахтин локомотивс, электровозмуд олар кедж гаргъгдд болв. Электротехническ промышленность

олн-амти эдл-ахун төлө измерительн прибормуд, гем-шалтг эмндг электрическ аппаратс кедж гаргъна. Автоматическ телефонн станцс кедж гаргългги бргдлжжана. Герин эдлахуд олзлгдгг электротехническ блг-эд кедж гаргълггнд ик гидг оньг бггдджана, телевизормуд, холодильникуд олар кедж гаргъгдджана.

Румыня электротехническ промышленность, орн-нутгин промышленностин, селаня эдлахун бслтд, олн-амти баядлджиргъл ясулхд ик дбнган курджана.

Китд

„Женьминьжибао“ — газетин соньсхвар болхла, Китдиг сулдхсна дару, Шэньси боли Ганьсу провинцсэр зугл йисхн бичкн-бичкн шахтс баясн.

Негдгч тавн джилин эргид геолог-разведочн партыс Шэньси, Каньсу, Цунхай провинцсэр дала-адл ик агьута газр шиндлжлэд халав. Хуанхе голур оргд голмудин амтин ик—Вэйхэ—гидг гол деер нуурснэ шин бассейн секдв, энунд баях нуурснэ кбрнбгн 50 бум тонн то курх гидж тоолгдджана. 12 шахт тосхх ормөн темдглгдкн баяна, тер шахтс бдгг цагин кецтэггяр, нег-негн джилдэн 1200 тонн нуурс бдгг болдг кучтэггяр кедгхн. Вэйхэйс нуур-

рснэ бассейн эн джилин сууллар ик гидг кучтэ шахт эдлггнд орулгдхн, эн шахт Советск Союзин дбнбгтэггяр темдглгдд тосхгдсн.

Ганьсу провинц Шаньдань гидг газрт одахн секдсн нуурсн баях ормд ода гурвн шахт тосхгдджана. Эн шахтсн кдлмшн нургълдж машиггяр кедгд болхн.

Кемрджэн 1952 джилд Китдин барун-ар захин шахтс джилдэн 480-хн миньггн тонн нуурс бдгг баясн болхла, 1956 джил нуурс гаргълггн 1.200 миньггн тонн курв, эн джил болхла тер то ядхдан 1.500 миньггн тонн курхн.

(ТАСС).

Ўзмджтэ кдлми

„Сарпинский“ совхозин ах хббч Дьяченко Иван Васильевичин бригад сан кдлмиарн нер гарчана. 1957 джил Иван Васильевичин бригад хон болгънас 5,7 килограмм ноос киргъдж авб, 100 хон болгънас 106 хургъ салгъдж, бсгдлжана.

—Увлин киитнас аамшг манд уга, — гидж Иван Ва-

силевич келня, —зуг малин хотар бидн невчк татг баянавдн. Эн торт совхозин директор дбнган кургх збвтэ.

Шидра социалистическ дорлдана диг халайлггнд, хббч Дьяченко бригад негдгч орм эзлв. Сан ўзмджтэ кдлсн учрар, эн бригадт дамджд иовдг Улан туг бггдв.

П. ГАЛЕНКО.

Газетд барлгдсн тодлврн мбрэ

„Сан туста лексц багъчудт кергтэ“

Мана газетин 69-ч номерт „Сан туста лексц багъчудт кергтэ“ гисн тодлвр барлгдла. Тер тодлвр: балгъсна комсомолн комитет лекционн тематик йир ик оил кевар шин материалар кучана. Комсомольск организацет лекц йир хятарар умшгдн. Элет балгъсар авад халахн тер кдлмш тбруц кедгхн, — гидж келгдсн.

Эн тодлврн шүүдх халахта гидж ВЛКСМ-н Хальмг таньггчин комитетд илгдгдсн, иим хярү ирв. Багъчуд дунд

сургъмджин кдлмш ясулхн тускар ВЛКСМ-н Хальмг таньггчин комитетин бюрод тбр тавдж куундгв. Багъчуд дунд сургъмджин кдлмш ясулгъна тускар ВЛКСМ-н Элст балгъсна комитет кех кесг кдлмш темдглсн баяна. Тер тоод кинотеатрт багъчудн кинолекторий бурдлж, В. И. Ленин тускар турун лекц умшгдв, „Ленин 1918 джил“ гидг кино узулв. Иим лекторий Элст балгъсна культурин Герт бас кдлмшн эклв.

Нарт делкән баядл

ЗАПАДН ГЕРМАНЬ СУНЬГЪВРИН ОМН

Сентябрин 15-д Германск Федеральн Республикд (Западн Германь) парламентд—бунденстагт дарани суньгъвр болхн. Эн суньгъвр ик чинртэ, тер дотр нарт делкән баядл бас збвар чинртэ суньгъвр болдж гарх йоста, юнъгд гихлэ, эвранны политикарн, Европд төвкнун, дааня аамшг уга баяхд збвар ик зеткр узулджак Аденауэрин правительств Западин Германя йос гардхд цааранднь улдх угэггынэ эн суньгъврн аш неггынэ йилггхн.

Западногерманск реакционн улсин сая хаядж, Вашингтона зааврар ду угаггар дахдж, Аденауэрин правительств болн теруня парты—хрестьянско-демократическ союз(ХДС) эвранны орн-нутган дааня аамшгин улд хувраджана. Амт даялдж, буладж авх седвартэ северо-атлантическ ханьд (НАТО) орлцал, боннск гардчнр Западин Германьд, гитлеровск дааня ид-чидлин янзта куч шинэс хурдар бсгдг хамцулджана. Амтиг гурар цергт авх йос гаргъад, олн кун орлцлггта ик гидг церг хураджана, орн-нутгиннэ газриг американск церг бархд, тер тоод атомн баз кехд бгдг, эвранны атомн селм кедж гаргъх зура тоолад, теруярн западногерманск цергиг агсх саната баяцхана ФРГ-на дааня-промышленн концернс шинэс хярү серггдлж бурдгдд, дала-адл зерзев кедж гаргъх даалгъвр Аденауэрин правительствэс авчхав. Соньсхгдсн дигяр болхла, зугл эн джилн турун брэлд тиим зерзев 4,5 бум марк кедгд. Западногерманск цергт дарук пббкн джилн эргид 20 миньгг-гар танк, бронетранспортер, нань чигн бронемашин бггдх болдж темдглгдджана. Теруиларн тегд, гитлеровск Германь Советск Союзур даяврлгг кехдан зургъан миньггн танкста, эврэн йовдг товмулта баясн гидж темдглгдджана.

Зерзевяр агслггн кучлхларн Западин Германьд, шин дааня аюл эклхн гих дуулвртаггар кедлжана. Йос гардджах улс, нег улү гитлеровск урлк генералмуд, западногерманск цергт командлгч ормс эзлдж авчкад, Европиг дакн шинэс хувахн гисн ичр уга невр тавд баяцхана.

Германиг негдулхн туск тбр хагълхд Аденауэрин ода бардjax политик, гатлдж болшго харшлт халлагъад баяна. Сентябрьн 7-д ФРГ-на правительствд Советск нотд индгжоньгт тавдж темдглгдджана: Западин Германь ода неган олдж авх збвтэ, эс гидж НАТО-н политикэс хагънад, атом даянд белдлггян уурулад, Германиг ни-төвкнун кевар джирулад негдуллггнур орх збвтэ, эс гидж ода бардjax политикн барцан цаарандан чигн барх. Эннь болхла, йирин аамшгтэ, тер дотр Западин Германя амтид нег улү ик аамшгтэ болджана, Германь хувагддж баялггиг цааранднь

хадгълад, улм гуудулдж баялггнэ уулиг бий дееран авлггн болджана. Гурвдгч хаалгг гидж нань уга.

Болв Аденауэр болн энуня парты, Германя хувагддж баялггиг улм гуудулгч, олн-амтид харш политикан бара баяна. Ягдг болв чигн йосан гартасн алдлго баяхн аръ хаядж, телн суньгъврн уктгч кампань кехларн, политическ террор дурдан кеггяд, мек, куч узуллгг гаргъджана. Телнэ бурдасн туслнэ бригадс, талдан партысн суньгъврн плакатсиг болн лозунгсиг шуучдх хаяд, талдан партин улсиг цокад, гувдэд йовихана.

Ода болх суньгъвр деер хрестьянско-демократическ союзин омнэс сбрлдж бсджакхн Германя социал-демократическ парты (СДПГ). Эн парты, амт гурар цергт мордулхн омнэс, западно-герма-

ня цергиг атомн селмар агсх зуран омнэс бурушадж, Европд аамшг уга баялггиг цуггяр кучан негдулдж бурдлхн төлө босджана. Орн-нутгиг Аденауэрин йосн толггалхн омнэс збрдж бас талдан чигн баячудин политическ партыс болн организацс бсджакхана, телн дотр свободн-демократическ парты, баварск парты, общегерманск блок, „Ни-негнэ, төвкнун болн сулдан баялггнэ төлө ноолдгч немшнрин союз“ гидг партыс баяцхана.

Суньгъврн омн Западин Германьд болджах баядлин тускар бичж „Форверст“ газет индгж темдглджана:

—Аденауэр болн энуня бшэтир хоорндк ноолдан бдр ирвас улм хурцад йовна. Цуг Германя олн-амти хобтк баядлнэ нургълдж эн ноолдана ашас блмалгдхн.

ИМПЕРИАЛИСТНР ТӨВКНДЖАХШ

Ближн Востокд болджах баядл, төвкнун баяхд дурта амтсиг улм сагуулад баяна. Оман, Йемен хойрин омнэс кегч Англин булагч-даалгч уулдвр зогсджахш. Тер орн-нутгудин ни баях балгъсд болн селадиг Англин авиац бдр болггн аврлт угаггар хагъад, бомб хаяд баяна. Западин орн-нутгуд Египтин омнэс худлхов цацад, дораггур нуувчар хар-садан кургд, экономическ тбрэр терүг ээрэд, бүслад арабск наадк орн-нутгудас хагъцулдж, онцрулхар седл баяцхана. Сул цагт Америкн Соединенн Штатс Сирийн омнэс кеджакх йовлмуд тус йилггн зеткртэ болджана.

Дамаскд баях США-н посольствин туслнэ улс, Сирийн правительствин омнэс кегч нуувчин кдлмш одахн илткддж андрулгдсн бийнэ, америкн колонизатормуд төвкнджакхаш. Сирийск государствн омнэс зертэ-зевтэ даяврлгг кехар телн адгъдж, белдвр кеджакхана. Ближн Востокин орн-нутгудур, США-н государствн департаментин туслнэ элч Лой Гендерсон ирсн. Сирийн омнэс даярхд белдвр кех тбр энунд даалггдв. Гендерсон ирснэ ашин тускар Сирийн „Аль-Джумхур“ газет индгж бичсн: „Гендерсон, Турцин, Ливана болн Израилин гардчнрла хамдан, Сирийн омнэс деермч даяврлгг кех хамцу зура кев, тер темдглгдсн зурагъас иштэ Ирак Йордань хойр сирийн меджэ деер кесг, худл-хов цацдж эк татх болдж уган бгцхадж, тер цагла Турц Израиль хойр Сирий тал зертэ-зевтэ даяврлгг кех болдж. Тер цагла Ливана правительств эвранны меджэггян секад, на-

циональн-социальн партин чледудас болн талдан чигн худлч-ховч улсас бурдсн бандмудиг эврэ газрарн даяврлдж Сирийур орулхмдж, телн телн йос хольвлггнэ тбр куцахмдж, тууган бандитнр „хойрлгч Венгр келгн“ гидж нерад-джакхана“.

Тер зураг кучахин төлө кдлмш эклад кедджайн. Турцин цергиг агсх зертэ-зевтэ американск кермс Турцур ирджацхана. Американск зерзевиг Йордань, Иракд, Ливанд адггмта кевар авч ирд-джакхнэ заньглгдв. Американск империалистнрин татджах уулд орулджах, Сирийлэ хам-хоша баях государствнн цергуд Сирийн меджэ деер баглрулгд-джана. „Сирийн залджах улсин омнэс залгч дипломатическ болн дааня уулдврн улм делгрудж“ кехар США белдвр кеджана гидж „Нью-Йорк таймс“ газет одахн бичв. Цуг эн дааня белдврн кехларн, Сирийд ода баях правительствэс „коммунистическ аамшг“ тархагдджахин омнэс ноолдггн болджана гих худл уршг заагддж кедджана.

Империалистнрин деермч-булагч зураг илткддж андрулдж. Сирийск олн-амти, төвкнун баяхдан дурта цуг олн-амти дбнбгтэггяр индгж герчлджана: эвранны орн-нутган газдин улсин дбрацуллгг тоггашговдн.

Дааня аамшг узулсар „Сирий ордж бшго“ гидж сирийск „Ар-рай аль-ам“ газет бичджана. „Сирийск олн-амти эврэн тустан баялггян харсдж, даярсн улсин цоклггнэ омнэс холван цоклгг бгхдан нег мбслчкн бат, — гидж газет батлдж кедж бичджана.

Н. ЧИГИРЬ.

Малайин ах министрн гериллггн

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Куала-Лумпурагъас Юнайтед прессин агечтствин корреспондентин заньглггяр болхла, Малайин ах министр Абдул Рахман пресс-конференц деер талдан, тбрэн медж баяд

Малай эвранны газриннэ аггуг Англэ ядерн дааня базмуд кехд олзулшго гидж герчлв.

Абдул Рахман цааранднь —Малай СЕАТО пактур негдхар седлжакх гидж герчлв.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.